

Արհապարախորդի ամեն երկու ան-
գայ. սկզբ ե- է ի իւն .
Տորեան գիւն է 24 ր-ը-ւ-ւ
Ա է ամսեաց 12 լ-ը-ւ-ւ
Ո՞ւ հապը 40 դրո

Ա. Բ Օ Ւ Ա Խ
Տ Վ Բ Օ Ւ Ա Յ

Ե Ս Ը Ը Թ Ֆ Ֆ Ի Ֆ Ի 2 3

1 8 6 4

Օ Գ Ա Ս Ա Ս Ո Ւ 1

Մեր Հայրենակից վանեցի Ազգայ-
նոց ներկայ կենցաղավարութեան վրայ հա-
մառօտ հայեցուածքմբ :

(Ծարութիւն կութիւն է մեւ) :

Տերութիւն իր հարկը է պահանջէ . ընտա-
նին . զաւակն ու նոյն խկ իւր սնձը զհաց կը-
խընդրէ , զգեստ կ խնդրէ . պալտատէրը կ նե-
ղէ . ատոնցմէ եւ ոչ մէկը կ հարցնէ թէ ար-
դեօք սեղեմը շահ ու վասսակ ւնի այս մարդ ,
բաւական է որ նա կուրմի առան կամ այդի ու-
նենց . անոր կ սպաւի ինք . եւ երբ պարաքն ու
ասոր կայքը հաւաար իրարու չափ եղան , սյն
ալ ձեռքէն կառնուն . եւ ալ այնուհետեւթող
ինչ կ լինի , լինի . . . ։ Այս կերպի ու պարա-
գայի մէջ թէ եւ վանոս կանութեան այ մատ
կայ . բայց բուն որդօղ վաշիառութիւնն է .

Դարահատեալ ի Պօլիս պիտի գիւմէ ։ Ա անե-
ցին , որ ապրուստ գտնայ : Այս ընթացք , ու
այս վիճակը , թէ եւ միայն Ա անեցւոց վերա-
բերութեամբ կ գրեմք . սակայն օրինակը դրե-
թէ հայատանի շատ կողմեր կան . եւ երբ քա-
ղաքցի հասարակութիւնը այսպէս քակուի ու
աւերի . գեղացին ու թէ մնայ . որ ուղէն մինչ
ի վիզ պարագոց մէջ լնկղմած , եւ կ չարչարուի
ի ձեռաց բունաւոր ու յափշտակիչ քուց .
. . . չափազանց . մանաւանդ քս զաքացի հա-
րուստներուն ձեռքէն քաշածը անտանելի է ,
որոնք վարձկալութեամբ գեղեցրու տասանորդը
տէրութեանէն կ գննի . թարուլ վախչիլ կ մնայ
ամենու բաժին ու միակ ճար : Պօլոյ ազդա-
յինք թող վայրիկմը դարձունեն իւնց աչքը
թատրոններէն ու զբոսանաց եւ զուարձութեանց
վայրերէն , երթան նաւահանգ խտները անսան
ու չափէն հայատանէն հոն գնացօղ հայց բազ-
մութիւն ու խեղձութիւնը կ բքէ զներուն հետ
համեմատելով , զորս զօրիմը ձեռքը ակամայ կը-

Մը լի-էն որ սովորագ-էն
Գու-ը եւ լու-լի լու-թիւնէ
իմբագիւր պիտի ճամփէ
Լու-գրոյն վերբերեալ մի-նէ
ու իմբագիւր պիտի սու-նէ :

մարե իրենց այլընիքն դադիմական , իսկ չա-
յոց :

Մէկ կարգի մարդիկ ալ կան . որոնք կերթան
քանի ասրի ի Պօլիս , զործ կ գտնան՝ քիչմէ վաս-
տակ ու առակ ձեռք կ բերեն . կ գտնան շու-
տով . եւ քանիմը ասրի Ա անայ մէջ ուտելով ,
զուարձանալով , ու պարապ պտտելով կ հատցու-
նեն , եւ դարձեալ պարտք անելով ի Պօլիսիը
դիմեն , մինչեւ երթալով դալով կ մեռնին , ա-
ռանց տրամագլուխմը կամ կարուածմը ձգելու
ժառանդ իւր որդոց , անշուշտ անոր որդին ալ
հօր համբան պիտի բռնէ :

Այս մասսամբ մի ալ հարստահարութիւնն եւ յա-
փշտակութիւնն է պատճառ Ա անեցւոց աղքա-
տութեան , հետեւաբուք եւ փախտեան . Բայց
արդէն բարեխնամ Ցէրութեան շնորհիւ բար-
բարուաց բռնութիւնք ու անիրաւութիւնք վեր-
ցուած եւ վերնալու վրայ են , մանաւանդ նո-
տող կուսակալ Ա սեմ . հաջի Ահմետ փաշչոյին
օրով . որ իւր իմաստութեամբ արգարութեամբ
եւ կորովի քաղաքադիտութեամբ մէծ ջանք ու
չսկզբութիւն ի զործ դրած է երկրի ապահո-
վութեան , ժողովրդոց անգորի ութեան . եւ յա-
ռաջադիմութեան , մէծ փոյթ ունինա եւ երկ-
րադորձութիւն , ու օդտակար արձնաներ ծաղ-
կեցնելու . յորմէ կանխաւ արքէն իրենց իս-
րին շնորհակալութիւնը կ յայտնեն Ա անցիք
եւ զմեծազօր Ցէրութիւնը կ օրէննէն կը մնան
Ա անայ հասարակութեան մէկ առիթ , որ ազ-
գային սուսնորդական եւ իշխանական դասուն
կ վերաբերի . այս խնդիրը երկար է . մեք պար
վրայ շեմք ու զեր բան գրել . արդէն Զ ա Յ տա-
րի եղաւ իրարու ձերքն բանած կ կռուին , կ պօ-
սան . իրենց ձայնը մինչեւ օթեզերքը հասաւ .
եւ ամէն մարդը լուց ու իմացաւ , մենք անց-
նինք ուրիշ մասսրու :

Դարուս ազ աւամտութիւնն . Ա վահան այս
բառի սուբր նշանակութեան եւ չարացար գոր-
ծածութեան . ի Ա անն ալ մասս վերջապէս ։
Ա պատամտութիւնն . զաւ եւս ազմատ անմու-

թիւն, Ա անայ պատանիներ ու երիտասարդները իրենց նախնական ոտղորակուն խոնարհ Հնազանդութենէն ու ամեթիսած համեստութենէն անդր անցաց, սղայ ու այ իրենց հաջոյից եւ կամաց ետեւ երթալու ձամբաներ կ բռնեն, սրճանցներ յաճախել արբեցութենս մերձենը, անու անու ժամանակի սիրած բանը գործ ածել ։ Ըստ ուց փոփոխութիւն ու վայելչութիւն պիտի այն նախին պարզ ու անմեղ իսկ զիրը ամօթ համարելով անձնավնաս ու դանձնավնապիազգերու եւ տեղերու զբաղիլ ։ Այս մենքալ չենք սիրեր, մանաւանդ կ բողոքենք այն ծնողաց եւ մեծաց գէմ որոնք չափազանց կ ճնշեն տղաքեներ, չեն թողուր խօսիլ, չեն թողուր երբէք շարժիլ, կամ զբունուլ կամ իսպացակա ասոնք աններելի բանաւորութիւն են եւ մեծ վնաս կ հետեւի տղայի բարոց եւ կենաց սպակյան եւ կը փափակինք ալ որ փոքրերը միշտ մեծաց եւ ծնողաց պատկառ անքն ու ակնածութիւնը կը բեն անոնց յարգակիք եւ չնազանդութիւն ցաց տան։

Այս եւծումներէն ուուրբ էր Ա ան ցառապաշտցն Պօլիս գնալ գուլն արաց այս եւ այս որ այսպահ անձանց ի Պօլիս գնալուն պատճառ եղաւ այս Քայց ո իմ Հսյըբենակից, ո Համայն պատահինք մենք ինչ վիճակի մէջ ալ լինինք զես կրնանք լաւ ապրիլ մի միայն պատերէն փախչինք, ախտերէն, որ քան զբունուոր աւելի կեղեք զմեզ եւ ծանրագին առուրքերէն շատ ծանր ե մեզ թէս եւ երկրի բնական վայելչութիւն ունին ունին եւ անձամբ աշխոյժ ու ծարտար են մեր Հայրենակիցք, մանաւանդ մեծապէս հաւատարմութեան եւ կատարելութեան շնորհք ունին իրենց որ եւ ից պաշտօնի կամ գործոց մէջ ուուրմնասիրութեան ալ կարի փափագոլ եւ հետամուտ, կրօնասէր եւ աստուածալախ անոնք այնպիսի ծիրքեր են որ կրնան մէջ յառաջադիմութեան առաջնորդութիւնը ընել սպակյան խղճալեաց այսպէս գժբաղդ, պանդուխտ, զալիքական ։ Վարսաւալ վիճակը զիթոնք թշուառ եւ աննպստակ ըրեր է։

Եւ թէպէտ վերոյիշեալ ազատամատութիւն, զոր մէք արհամարէլով զիթոնք, ուրիշներու առաջ ծանր բանմը չհամարիլիր, մանաւանդ թէ վայելչափութիւն ու կամաց ազատութիւն ալ կերպով մարդկային յառաջադիմութեան ձամբայ կ ձանչան մեք չեմք համաձայնիր այս ըստութունին մանաւանդ Ա անայ մէջ զայելչաստանի մասին ուրիշնական յացտնեցինք, վաստակ ու արգիւնք չկայ, եւ թէ վայելչութիւնը կ մինչեն, բնական շատ կայ ամէն փողոց կ արդիշ կերպ օգտաւէտ բոյսեր ու տունկեր մշակեն ։ Ա ահապետական ընկերութիւն զոր նոր կազմի լու կձեռնարկէն ։ Եւ այս պիտի լինի ընդհանրական պայման, ամէն ընկեր կ պարտաւորիլ Ա անայ մէջ եւ թը թէնի կամ ուրիշ կերպ օգտաւէտ բոյսեր ու տունկեր մշակեն ։ Ա ահապետական ընկերութիւն զոր նոր կազմի լու կձեռնարկէն ։ Եւ այս պիտի լինի ընդհանրական պայման, ամէն ընկեր կ պարտաւորիլ Ա անայ միջնին եւած զգեստեղները հազնիլ ուրիշ վաճառքներ շառնել, կը քաջալերմք եւ կ գովեմք ամէն ընկերութիւններն ալ բայց առաւել այս վեր ջի երկու ընկերութիւններն որոց համար ու բայսաւթեամբ կ բարեմաղթեմք յարանեւու

զուն ու վագկուն ջրոց առուները ծառաւէտ այդիներ քազմանեակ ձաղիթեր միրգեր եւ այլն ։ Ինչ վայելչութ եր յառաջ քանի որ պը ձանոցներ կ կային փողոցները ծոսներու հովանա մարդիկ իրար հետ կ խօսակցին ։ Եւ մանկուն իրենց առաջ բառ մը կազմած կ խազային կ հըրապարակութեան մասին ։ Այս վայելչութեան մասին ի ամսութեան վականի համաց ազատութիւն մը լուրու թիւն է ըստ մեզ ասով կ եղծուի բարոյականութիւն ։ ծագին շատ շարիք զորու չեմք ու գեր հոս թը լու աել ։ Կ ջնջուի նախնական հայկական շատ բարի առուրութիւններ, կ պակսի, ինչպէս արդէն կ երեւի, բարեպաշտ ջերմեռանդութիւն ։ Եւ այլն։

Բայց մեք դառնանք գովել ալ մեր Հայրենակիցները, ժամանակիս պատհան զման զամեմատ զգացմունք եւ վարմունք ունին ։ Եւ թէսկան նախապաշտը ընկերութիւններ ալ կան, բայց հին մասին քով միայն ։ Այս բը դպրութանք վրայ հոդ տարօդ ընկերութիւններ կազմօն ։ Հասարակաց իրաւունքը պաշտպանող ազդի վրայ սէր ունեցող բարեկարգութեանց ևնդրոզ ։ Եւ այսպիսի բաներու լաւապէս հետեւօզ կ ովկեմք արդոյ Պ ։ Ա կրտէ Տ ։ Վառվեան որ քանի տարի է հետէ գրատունը բացած է քաղաքի մէջ ու որ գիրքեր կ վաճառէ, բայց իրեւու հասարակաց ընթերցարանի ամէն մարդ հոն կերթան լրատիրուներ կարգան ու ուսումնական առարկութիւններ կընեն ։ Բանիմ ընկերութիւններ գիտեմք, որոց սկզբունք մօտ տարիներու եղած են եւ կարծեմք զես կ շարունակվին ու կ ցանիամք թող շարունակվին ։

Պինեհատից ընկերութիւն ։ Հայրենապիրաց ընկերութիւն ։ Ուսումնասիրաց ընկերութիւն ։ Ա ու ւարական ընկերութիւն ։ Եւ քան զամունք առաւել մէծ եւ արդինաց են, Ա Երկրագործական ընկերութիւն ։ որ ի Պօլիս գտնուող Ա անցիքն են կազմեր եւ արդէն բաւական գրամագլուխ պատրաստեր, որով ընկերութեան համար հողը պիտի գնեն ։ Ա անայ մէջ եւ թը թէնի կամ ուրիշ կերպ օգտաւէտ բոյսեր ու տունկեր մշակեն ։ Ա ահապետական ընկերութիւն զոր նոր կազմի լու կձեռնարկէն ։ Եւ այս պիտի լինի ընդհանրական պայման, ամէն ընկեր կ պարտաւորիլ Ա անայ միջնին եւած զգեստեղները հազնիլ ուրիշ վաճառքներ շառնել, կը քաջալերմք եւ կ գովեմք ամէն ընկերութիւններն ալ բայց առաւել այս վեր ջի երկու ընկերութիւններն որոց համար ու բայսաւթեամբ կ բարեմաղթեմք յարանեւու

Անրոյդ թեալ նամակը հրատարակելով ,
կ բերկիմք Երջնկայու Հայ հասարակու-
թեան բարի գգ ացմանց վրայ . կ գովիմք զի-
րենք եւ պատիւ կ ձօնեմք Արդանեանց
ընկերութեան . Այս հայեցուածք դարձու-
ցանելով շատ տեղերու ազգայնոց միայ ալ
մեծ ուրախութիւն կ զգամքվառ եռանդմը
եւ անկեղծ սէրմը տեսնով ամենուն վրայ
առ . Ասհմանադրութիւն . յորմէ մայն կը-
յուսայ մեր թշուառ ազգ տեսնել բարե-
կարգութիւն եւ լուսաւոր վերահորոգու-
թիւն իր հին աւուրց , խաւարին , եղծեալ ,
եւ անկեալ զրութեան քայլ եւ կ արխա-
րիմք աւ նայելով շատ քաշուներ , ուր Ասհ-
մանադրութիւն անսահմաններուն ձեռքէն
կ բռնապարփի , գեռ տեղ տեղ միայն թա-
զականներ ընտրուած են , որք աղայականաց
կրից եւ բռանց մէջ ձզմուելովիրենց տեպ-
հական եւ խիստ կարեւոր պարտքն ան-
գամ չեն ժամաներ կատարել . Ուսումնա-
րաններ . . . ուսուցիչներ . . . ուսուողներ . .
ոհ պակաս կ տեսնեք , պակաս կ կարդանք
այս ձայններ լրացիրներու մէջ . Դեռ Պան-
տրմայու մէջ կ զոթկայ . Օ ոթլեանց , դիա-
Օ միւռնոյ մէջ լաւագետներ կեռան , զիա
Ապրնոյ մէջ Անսագորոյն կ աիրէ . Թողլով ու-
րիշները , որչափ մեղադրելի են թէ կարին
թէ մի ան , որք ուսկ տուկ տարեդարձնք ան-
գամ չեն կատարած . Ո ան , մահաւանդ
Ո ան . տարին կ լրանայ ահա , որ առ Ասհ .
հրահանգն ընկալաւ , բայց գեռ քանիմը
թաղի միութիւն կամքործադրութիւն չու-
նեցաւ . փառք Ծերացւոյն . եւ ես կ ամաս-
չեմ նոյն հայրենեաց զաւակ լինելով . .
Բայց ոչ , ով ժամանակիս որդիք . նոր աւ-
րունոք , նոր հայք . մի դադարէք , արթնցէք ,
զօրացէք , անդուլ գործեցէք , դժուարու-
թիւններէ մի վհատիք , ամէն Ասհմանա-
դրականներ , այդ արգելքներ ձեր ուժը կը-
մեծցունեն , ձեր յաղթանակ մեծ կ լինեն .
անշուշու կացէք , պիտի յաղթեք . քանզի ի-
րաւունք ունիք . եւ նոյն ինքն իրաւունք
Աստուած է , որոյ կխոնարհին թէ պետք եւ
թէ բռնաւորք , թէ մեծ ատունք եւ թէ հը-
զօնք . — Ի Աս միայն մեր յօյու

Ե Ա Խ Ե Յ

Ե Ր Ա Մ Ը Ա Յ Ի Ւ Յ

Թագուհին ոսկեգիսակ կամարածեմ եւ
լուսայեղց ;
Ե րեւումն մեղաւետեաց զգարձ ձեր կըր-
կին վայրդ տարիատենչ ,
Զարաւային հողմն հեղիկ քաղցրահնչիւն
անուշակ ,

Թեւօքն իւր լցոց սրախ զփափաք .
Ո ախուր առ ժամանակ մտեալ ցաւոցն
իխոր սենեակ .

Ընդ թափառ Արծութիրդ ուուգ պահ-
ցաւ սկրտ իմ համակ .
Ո հ դասնաշունչ հողմ ձիւնից շարժեալ
նախանձ իգրգիռ ,
Փշեաց եւ եհան զձնեց ասրագիր .
Դակ իսպառ անցին թաեան բռ կքք ձմե-
րան ո ցրտաշունչ ,

Ընդ գուշակ ծաղկապակ աւուրց գարնան
լուրջ հեղամունչ ,
Հանդիսա լերուք Տարօնոյ Աննակն ի վան
գերունակ ,

Աստուած ի Ձեր կոյս չիք ձեզ հակառակ .
Չիք արգել շրթանցն երբեք խնկել
մաղթանս առ Արբաւօթ ,
Օ երծ գտանիկ յանձանց դժեեայ եւ ի
բանիցն չար ստայօդ .

Ձեր բարձրասցին արդիւնք եւ քիրտն մինչ
իգաւառն աստեղաց ,

Ցանդ միկթարել զմանկունս չայկազանց
չայենակ . Մ . Մ ելքիսեդ Արովիսեան
Վուտուրկացի , Աշակերտ ժառանն
գաւորաց ուսումնարանին Կարնոյ :

Յուլիս 23 . 24 . 25 . 26 . Լարդավառ .
Տօն . Բաղմութիւն . Անկարգութիւն . . . եւ
Անպատճաւութիւն ի Ա . Կարապետ .

Խմբագիր Տարօնոյ Արծութիրս
Դ . Արուանձտեանց . Շետ , Ա . Արծուոյն